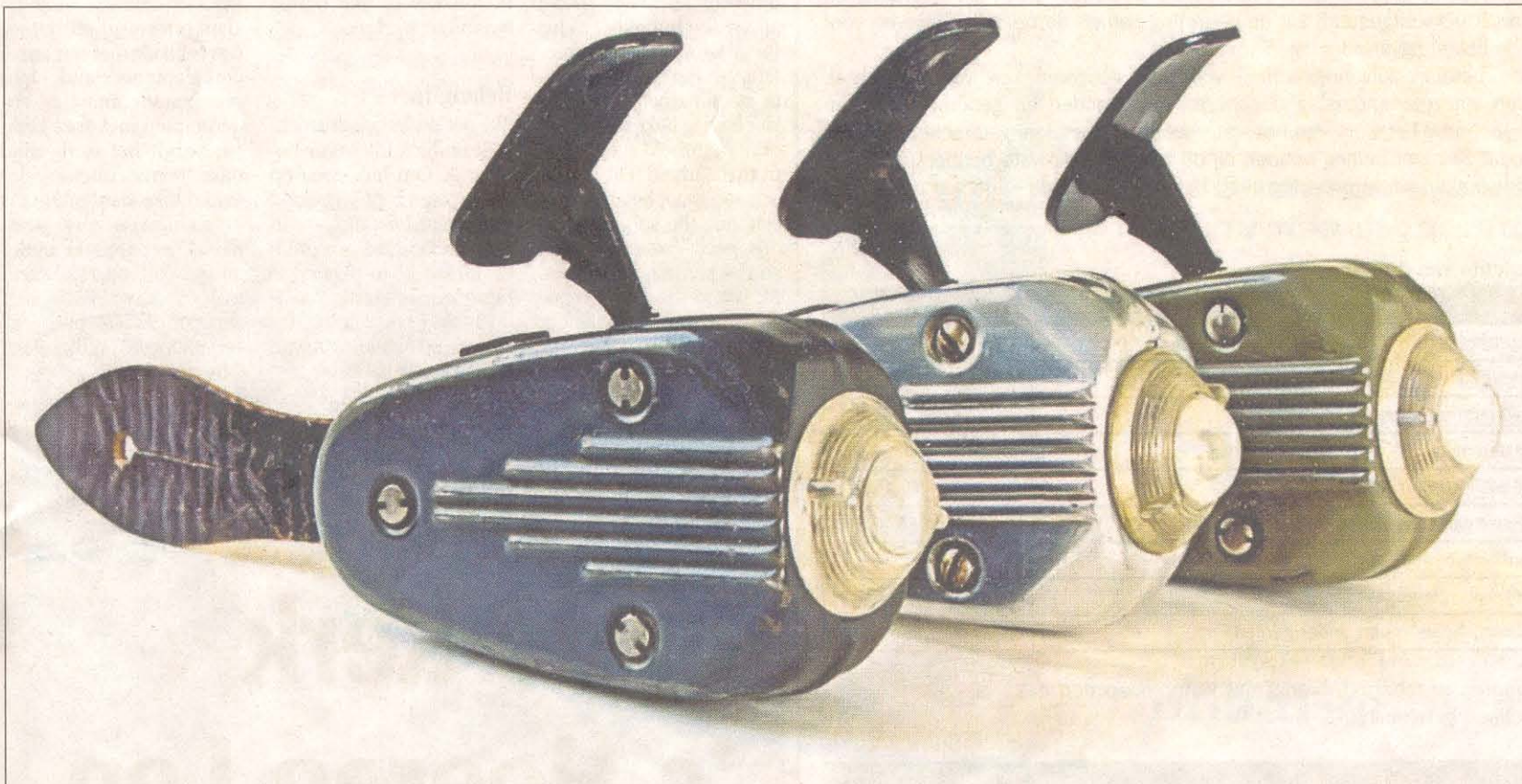

Verzamelaar uit Lunteren brengt licht in historie elektrische zaklantaarn

Philips knijpkat type 7424 in drie uitvoeringen, 1940.

DOOR MARTIN BRINK

LUNTEREN – Boeken over de fameuze ontwerper Copier bestaan al, standaarduitgaven over bijvoorbeeld fotocamera's en typemachines eveneens, maar een handboek over de zaklantaarn nog niet. Je moet er ook maar opkomen en misschien een beetje idolaat zijn van dat onderwerp. Carel Weide uit Lunteren is dat en daarom schreef hij on-

langs zo'n boek. En dat allemaal naar aanleiding van zijn uitgebreide collectie. De uitgave 'En er was licht!'

telt 224 bladzijden en is in ieder geval in de regionale boekhandel op voorraad.

Carel Weide had dan wel een grote verzameling zaklantaarns, de kennis daarover moest hij bijeen sprokkelen. Want - geldt dat niet voor elke collectioneur - vroeg of laat zijn achtergronden

belangrijker dan het verzamelen op zich. Dan wil men ook weten waar ze gemaakt zijn, van wanneer en tot wanneer ze in productie zijn geweest, enzovoort.

Weide zat met het grote dilemma dat literatuur over de elektrische zaklantaarn tussen 1800 en 1970 uiterst moeizaam bleek op te sporen.

Eenvoudig

Hij kreeg veel medewerking van het Nederlands Electriciteits

Museum maar boorde ook op eigen kracht veel nieuwe bronnen aan. Hij bezocht tal van landen op zoek naar de herkomst van de apparaten die nog altijd overal worden toegepast. Goed, ze zijn wat beter in de hand liggend dan vroeger en wat strakker vormgegeven, maar het principe is hetzelfde als honderd jaar terug: één of meer droge elementen (een batterij), een gloeilampje en een drukknop of schuifbalk. Zo eenvoudig was het toen, zo is de werkwijze nog. Ook bij de knijpkat, mogelijk

één van de bekendste zaklantaarns uit Nederland, die vooral in de oorlogsjaren werd gebruikt. Deze dynamozaklamp maakt in het gebruik zo'n jankend lawaai, dat ze al snel de bijnaam 'knijpkat' meekreeg. Misschien staat deze lamp wel synoniem voor de donkere bezettingsjaren met weinig middelen en spaarzame energie. Toen eenmaal voldoende achtergrondinformatie was verzameld, besloot Weide om er een boek van uit te brengen, om zo anderen deelgenoot te maken

van zijn kennis. Het resultaat is een verbluffend standaardwerk, zeker voor wie weet dat een dergelijk boek in Europa nog niet bestond.

Het is een catalogus voor een beginnend verzamelaar, maar de louter geïnteresseerde zal er ook met genoeg in bladeren. Het boek staat vol met afbeeldingen (achthonderd liefst!) en voorbeelden, uiteraard alle in kleur.

Het boek geeft informatie over negentig verschillende merken uit vijftien Europese landen. Weide start de geschiedenis van de elektrische zaklantaarn met de uitvinding van de galvanische elementen, nu batterijen genoemd. Dat opende de poort naar veel toepassingen zoals het 'dragen' van licht. Rond 1895 komen de eerste zaklantaarns op de markt die metterjaren verfijnd worden en in allerlei vormen worden gemaakt. Metaal, bakeliet of kunststof zijn de meest gebruikte grondstoffen. Carel Weide gaat op alfabet de fabrikanten langs en diept een onvoorstelbare hoeveelheid gegevens op.

De gids is tevens onmisbaar voor de handelaar die aan de hand van de zeldzaamheid, het jaar van fabricage etc., zelf zijn eigen waarde kan bepalen. Via dit boek 'En er was licht' is men daartoe veel beter in staat. ('En er was licht!'). De geschiedenis van de elektrische zaklantaarn 1800-1970', Carel Weide, uitgeverij KunstMag Zutphen, 224 bladzijden, ill., genaaid/gebrocheerd, ISBN 9789075979022, 27,50 euro, in elke boekwinkel verkrijgbaar)